

Posudek na rigorózní práci Mgr. Lumíra Bareše
Dědění ze závěti

Závěť jako významný dědický titul, kterým zůstavitel projevuje svou vůli pro případ smrti, přitahuje pozornost badatelů od nepaměti. Otázky, které pořízení závěti přináší jak po stránce formální, tak i obsahové, řeší zákonodárce nově s přihlédnutím k tradici právní úpravy s cílem poskytnout co největší prostor pro uplatnění autonomie vůle zůstavitele.

Mgr.L. Bareš předložil rigorózní práci věnovanou ve značné míře srovnání právní úpravy dědického práva podle občanského zákoníku z roku 1964 a občanského zákoníku dnes již účinného z roku 2012. Obsahovou stránku posuzované práce posiluje i zařazení partie o dědickém právu vůbec a o závěti zvláště v německém BGB.

Ocenit lze mj. velmi dobrou autorovou literární vybavenost; autor se seznámil s relevantní literaturou, jak starší (Tilsch, E. Svoboda). tak i novější (Muzikář, Mikeš). Správně poukazuje na budoucí potřebu judikatorního řešení řady otázek, které nová právní úprava závěti a dědického práva přináší.

Výklad je logický, přehledný a srozumitelný.

Obsah rigorózní práce vyvolává u čtenáře nemálo otázek. Např. zda je z hlediska širších souvislostí vhodné, aby zůstavitel mohl rozhodovat o právním osudu svého majetku ještě dlouho po své smrti; nebylo by spíše společensky žádoucí, aby o osudu zděděného majetku rozhodovali především dědici s ohledem na své životní potřeby, které je mohou vést k jinému způsobu uspořádání majetku zůstavitele? Přehlížen nelze ani silné sociologické aspekty tématu: jak posoudit skutečnost, že v dnešní době –s přihlédnutím k prodlužování lidského věku- se dědici stávají osoby až již zralého (téměř předdůchodového) věku, a nikoli jako dříve osoby mladší, pro které dědictví znamenalo výrazný majetkový stimul pro rozvoj vlastní životní kariéry. Může občanské právo vůbec na tyto nové jevy nějakým adekvátní způsobem reagovat ?

Autor rozebírá jednotlivé formy závěti, správně spatřuje inspiraci pro jejich úpravu v právní úpravě německé. Z tohoto pohledu mohl více otevřít a popsat problematiku společné závěti, o které se letmo zmiňuje v závěru práce (srov. berlínský testament, s. 94). Mimo jiné i proto, že společná závěť je jedním z titulů podle Evropského nařízení o dědictví, které vstoupí v účinnost ve druhé polovině roku 2015. Přestože byla pro českou právní úpravu rozhodná inspirace německá, český zákonodárce tuto formu závěti nepřevzal.

Autora upozorňuji na jistou nedůslednost, které se dopouští na s. 62, když v souvislosti se svěřenským nástupnictvím hovoří nejprve o „předběžném dědici“, aby na další stránce používal již výraz „přední dědic“.

Za zdařilý považuji výklad o vztahu závěti a dědické smlouvy a o vztahu závěti a odkazu. Autorův výklad prozrazuje dobrou orientaci ve zkoumané oblasti a znalost souvislostí. Mohl by však uvést při obhajobě publikované práce, ve kterých se odborná veřejnost dovolává znovuzavedení institutu dědické smlouvy (s. 80) ?

Závěrem konstatuji, že posuzovaná rigorózní práce splňuje náležitosti kladené na tento druh prací, a proto jí doporučuji k obhajobě.

K rozpravě doporučuji otázky zmíněné v posudku, zejména právní aspekty společné závěti.

V Praze dne 5.11.2014

Prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.